

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ДС/СС 05/4-02 бр. 159/1-ХП/9
21.02.2013. године

ВЕЋЕ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ
ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

Наставно-научно веће Филозофског факултета у Београду је на својој III редовној седници, 21.02.2013. године – на основу чл. 221. став 1. алинеја 14. и члана 266. Статута Факултета, прихватило Извештај Комисије за докторске студије с предлогом теме за докторску дисертацију: ЖИВОТ И ДЕЛО НИКОЛЕ НЕСТОРОВИЋА (1868-1957), докторанда Марине Павловић.

За ментора је одређен проф. др Александар Кадијевић.

Доставити:

1x Универзитету у Београду
1x Стручном сараднику за
докторске дисертације
1x Шефу Одсека за правне послове
1x Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Проф. др Милош Арсенијевић

Факултет Филозофски
04/1-2 бр. 6/2263
22.02.2013.
(број захтева)
(датум)

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

Веће научних области друштвено-хуманистичких
наука
(Назив већа научних области коме се захтев упућује)

ЗАХТЕВ
за давање сагласности на предлог теме докторске дисертације

Молимо да, сходно члану 46. ст. 5. тач. 3. Статута Универзитета у Београду («Гласник Универзитета», бр. 131/06), дате сагласност на предлог теме докторске дисертације:

Живот и дело Николе Несторовића (1868-1957)

(пун назив предложене теме докторске дисертације)

НАУЧНА ОБЛАСТ историја уметности

ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ:

Име, име једног од родитеља и презиме кандидата:

Марина (Слободан) Павловић

Назив и седиште факултета на коме је стекао високо образовање: Архитектонски у Београду

Година дипломирања: 1999.

Назив магистарске тезе кандидата: _____

Назив факултета на коме је магистарска теза одбрањена: _____

Година одбране мастер рада: —

Обавештавамо вас да је Наставно-научно веће

на седници одржаној 21.02.2013.

размотрило предложену тему и закључило да је тема подобна за израду докторске дисертације.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Проф. др Милош Арсенијевић

Додатак уз образац 1.

ПОДАЦИ О МЕНТОРУ

за кандидата **Марину Павловић**

Име и презиме ментора: **Александар Кадиевић**

Звање: **редовни професор**

Списак радова који квалификују ментора за вођење докторске дисертације:

1. *Градитељска делатност Петра Ј.Поповића у југоисточној Србији (1908-1930)*, Зборник за ликовне уметности Матице српске 40, Нови Сад 2012, 225-240. **M51**
2. *Три схватања историјског духа времена у архитектури*, SYMMEIKTA.Зборник радова поводом четрдесет година Института за историју уметности Филозофског факултета у Београду (ур.И.Стевовић), Београд 2012, 531-540. **M14 4**
- 3.*Hrvatski arhitekti u izgradnji Beograda u 20.stoljeću*, Prostor 42, Zagreb 2011, 467-477. **SCI LIST (АНCI LIST) M23**
- 4.*Newer Serbian Architecture and its Audience*, Зборник Матице српске за ликовне уметности 39, Нови Сад 2011, 253-270. **M51**
- 5.*Архитектура и дух времена*, Грађевинска књига, Београд 2010. **M41**

Заокружити одговарајућу опцију (А, Б, В или Г):

А) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији техничко-технолошких, природно-математичких и медицинских наука ментор треба да има најмање три рада са SCI, SSCI, АНCI или SCIE листе, као и Math-Net.Ru листе.

Б) У случају менторства дисертације на докторским студијама у групацији друштвено-хуманистичких наука ментор треба да има најмање три рада са релевантне листе научних часописа (Релевантна листа научних часописа обухвата SCI, SSCI, АНCI и SCIE листе, као и ERIH листу, листу часописа које је Министарство за науку класификовало као M24 и додатну листу часописа коју ће, на предлог универзитета, донети Национални савет за високо образовање. Посебно се вреднују и монографије које Министарство науке класификује као M11, M12, M13, M14, M41 и M51.)

В) У случају израде докторске дисертације према ранијим прописима за кандидате који су стекли академски назив магистра наука ментор треба да

има пет радова (референци) које га, по оцени Већа научних области, квалификују за ментора односне дисертације.

Г) У случају да у ужој научној области нема квалификованих наставника, приложити одлуку Већа докторских студија о именовању редовног професора за ментора.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Датум 8.2.2013

М.П.

проф. др Милош Арсенијевић

**УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИСТОРИЈУ УМЕТНОСТИ**

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОГА ТЕМЕ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

**ЖИВОТ И ДЕЛО
НИКОЛЕ НЕСТОРОВИЋА (1868-1957)**

Кандидат
Павловић Марина, диа

Београд
Октобар, 2012.

БИОГРАФИЈА КАНДИДАТА

Марина (Слободан) Павловић, дипломирани инжењер архитектуре

Опште

Рођена 01. октобра 1973. године у Београду.

Образовање

Основну школу завршила у Београду. Матурирала 1992. године у Трећој београдској гимназији, а школску 1989/90, похађала у Сједињеним Америчким Државама, Парквју средња школа, Спрингфилд Мизури (Parkview Highschool, Springfield, MO).

Године 1999. дипломирала на Архитектонском факултету Универзитета у Београду, смер историја и теорија у архитектури.

На Филозофском факултету Универзитета у Београду, на Одељењу за историју уметности, Катедра за историју архитектуре, 2008. године уписала докторске студије.

Професионално искуство

2000- 2002: радила у архитектонским бироима: „Крајина“ (Бања Лука) и „Комерц Инвест доо“ (Београд), као пројектант сарадник.

2002-2007: у Заводу за заштиту споменика културе града Београда радила у Одељењу за Београдску тврђаву.

Референце: (одговорни пројектант)

Програм истраживачких радова на Комплексу Зиндан капије;

Програм истраживачких радова Бастиона II;

Програм истраживачких радова на пролому Југоисточног-Корнаровог бедема; Главни пројекат прве фазе радова на Комплексу Зиндан капије;

Главни пројекат рестаурације вратница на Сахат и Краљ капији;

Главни пројекат стазе и степеништа код цркве Св. Петке;

Главни пројекат стазе у Доњем граду Београдске тврђаве;
Главни пројекат рестаурације Краљ капије;
Главни пројекат рестаурације топарница на Бастиону I Источног фронта;
Главни пројекат рестаурације топарница на Бастиону II Југоисточног фронта са куртином 6;
Главни пројекат рестаурације Контраескарпе Бастиона I Југоисточног фронта.

• 2007-2008: радила у пројектном бироу Carphoto Build, Београд, као главни архитекта.

• Од 2008: са архитектом Катарином Лисавац основала студио за конзерваторско-рестаураторске пројекте, ReArch doo. У оквиру фирме ради као архитекта конзерватор и уметнички директор.

Референце:

Пројектант Главног пројекта рестаурације фасада зграде Народног музеја у Београду, април 2012;

Одговорни пројектант на изради техничке документације и плана демонтаже објекта народног градитељства: амбар у Нештину, амбар у Сусеку и сеоска кућа у Черевећу, 2012;

Аутор Студије споменика и споменичке скулптуре на простору Београдске тврђаве, 2011;

Консултант на изради Главног пројекта Малог степеништа на Београдској тврђави, 2011;

Одговорни пројектант Пројекта рестаурације Јужне капије на Горњем граду Београдске тврђаве, 2011;

Сарадник на изради техничке документације за Пројекат тврђаве Рам у сарадњи са Републичким заводом за заштиту споменика културе, 2010;

Пројектант Елабората историјске анализе и пројекта постојећег стања зграде касарне и жандармеријске станице у Дворском комплексу Карађорђевића на Дедињу, 2010;

Одговорни пројектант Главног пројекта рестаурације и ревитализације комплекса Сахат капије, 2010;

Сарадник на изради Пројекта рестаурације куле у манастиру Св. Никола у Бањи Прибојској, у сарадњи са Републичким заводом за заштиту споменика културе, 2009;

Коаутор Студије доступности на простору Београдске тврђаве, 2009;

Сарадник на изради техничке документације за Главни пројекат конзервације, рестаурације и ревитализације Куле Небојша на Београдској тврђави у сарадњи са Републичким заводом за заштиту споменика културе, 2009;

Пројектант на изради техничке документације за Палату Бескућа у Котору, Црна Гора, 2008;

Пројектант на изради техничке документације за Палату Пима у Котору, Црна Гора, 2008;

Пројектант на изради техничке документације за Палату Дуковића у Херцег Новом, Црна Гора, 2008;

Пројектант Идејног пројекта ревитализације Југоисточног фронта Горњег Града Београдске тврђаве, 2008;

• 2009-2010: ангажована као предавач на Факултету за грађевински менаџмент Унион Универзитета у Београду. Предавала на курсевима на основним студијама: Историја архитектуре Старог века и Историја архитектуре Новог века.

Учешће и презентације на конференцијама

Презентација „Заштита Бастионих фортификација од влаге на примеру Унутрашње Стамбол капије и Сахат капије Београдске тврђаве“ на Конференцији „Методe утврђивања и отклањања последица дејства влаге на културна добра“, Покрајински завод за заштиту споменика културе, Нови Сад, 2004.

Објављени радови

2007. Марина Павловић, *Степенишна комуникација у рову Савске падине на Београдској тврђави*, Наслеђе бр. VIII, Завод за заштиту споменика културе града Београда, Београд 2007, 29-40.

2007. Марина Павловић, *Семинар „Одрживи развој културне баштине“ у Бату (Bath) у Уједињеном краљевству Велике Британије и Северне Ирске*, Гласник Друштва Конзерватора Србије бр. 31, Друштво конзерватора Србије, Београд 2007, 251-252.

2007. Марина Павловић, *Прилог проучавању архитектонске камене пластике са Београдске тврђаве*, Гласник Друштва конзерватора Србије бр. 31, Друштво конзерватора Србије, Београд 2007, 106-108

2004. (у коауторству са Марином Нешковић), Марина Павловић, *Заштита од влаге бастионих фортификација на примеру Унутрашње Стамбол капије и Сахат капије на Београдској тврђави*, Зборник радова научно-стручног скупа „Методе утврђивања и отклањања последица дејства влаге на културна добра“, Покрајински завод за заштиту споменика културе, Нови Сад 2004, 196-204.

ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

Предмет истраживања докторске дисертације је градитељски и научни опус архитекте Николе Несторовића, односно истраживање и приказ развоја и домета личног стваралаштва у културним и друштвеним оквирима у којима је настајало.

Обимни градитељски опус Николе Несторовића који је у највећој мери остао очуван, у српској историографији до сада није био предмет целовитог проучавања. Истраживан је парцијално или у склопу развоја одређеног стила. Никола Несторовић је израдио преко шездесет пројеката, од којих је изведено више од четрдесет, а до данас сачувано око тридесет објеката. На основу досадашњих истраживања и студија о архитектури с почетка двадесетог века у Србији, створен је оквир за монографско истраживање дела Николе Несторовића. Намера је да се кроз целовиту анализу живота и рада овог плодног ствараоца истраже специфичности и карактеристике ауторског опуса, које би водиле ка његовом прецизнијем вредновању и бољем разумевању, као и расветљавању утицаја на урбану структуру града, као и значај и домет архитектуре сецесије у Србији.

Пројектантска делатност Николе Несторовића обухвата период од последње деценије деветнаестог века до средине тридесетих година двадесетог века. Управо је то преломни тренутак у светској архитектури када долази до тражења нових начина изражавања и обликовања. Индустијска револуција деветнаестог века, појава нових материјала и технологија, нужно су водиле ка преиспитивању уметничког стваралаштва, а пре свега архитектуре академизма. Све убрзанији темпо живота, појава фотографије и филма, у потпуности су мењале перцепцију стварности. Уметници и архитекте тежили су савременим начинима изражавања. Појавом сецесије отвориле су се нове могућности, којима је припремљен терен за потпуни раскид са историзмом.

У Србији на прелому векова прве генерације домаћих школованих архитеката почињу своју праксу, градећи младу државу, која покушава да се дистанцира од Оријента и да се окрене ка Западу. Образовани на европским

академијама, млади стручњаци усвајају архитектуру академизма, и уједно, у додиру са општим кретањима, примају најсавременије утицаје и схватања која покушавају да имплементирају у средини која је тек открила и прихватила академизам. Изградња јавних објеката у Србији била је у служби промовисања државе и најчешће у зависности од репрезентационе политике актуелног владара. С обзиром да је у Србији елита у деветнаестом и почетком двадесетог века била састављена од државних чиновника и да је изузетно мали број појединаца поседовао већи капитал који би омогућио неку врсту независности у односу на државни апарат, комплетна културна и уметничка продукција у Србији се може посматрати као мање или више државно диктирана.

Основни циљеви истраживања усмерени су на дефинисање и успостављање веза између личних стваралачких афинитета и капацитета архитекте Николе Несторовића и историјског контекста.

Архитекта Никола Несторовић рођен је 1868. године у Пожаревцу, где је завршио основну школу и полугимназију. По доласку у Београд, где је додатно образовање стекао у Реалци и Вишој техничкој школи, запослио се у Министарству грађевина, у Пожаревачком округу. После пар година рада аплицира за стипендију за наставак школовања у Берлину, на Техничкој академији у Шарлотенбургу. Одобрено му је плаћено одсуство из службе али не и стипендија, због чега 1893. године на школовање одлази о сопственом трошку. Већ после прве године, добија стипендију и као државни стипендиста завршава још две године у Шарлотенбургу. По повратку из Берлина, почиње да ради у Министарству грађевина у Београду, где добија могућност да пројектује јавне објекте по Србији. У периоду од 1897 до 1905. године ради пројекте за већи број јавних објеката - начелстава, болница и школа. Као ванредни професор започиње 1905. године своју професорску каријеру на Великој школи, где од 1919. године добија и звање редовног професора. Предавао је на предметима: Наука о стиливима, Пројектовање приватних и привредних зграда и Пољопривредне зграде. У периоду од 1905. године па до Првог светског рата Никола Несторовић, улази у зrelu стваралачку фазу и гради у стилу сецесије највећи број својих објеката. После Првог светског рата наставља да пројектује у стилу сецесије, међутим сада са наглашенијим маниристичким тенденцијама, а у истом периоду ради и објекте Универзитетске библиотеке са архитектором Драгутином Ђорђевићем и Техничког факултета са архитектором Бранком Таназевићем у стилу

пост академизма. Иако у пензију одлази 1938. године, Никола Несторовић наставља да предаје све до 1941. године као хонорарни професор. Уједно у том периоду престаје са пројектантском активношћу. Године 1953. Друштво архитеката Србије и Архитектонски факултет организовали су Свечану академију на којој је проглашен за доживотног почасног председника Друштва архитеката Србије.

Научни рад архитекте Николе Несторовића до сада није био предмет посебног истраживања. Иако је био професор на факултету, у суштини је више био практичар него теоретичар. Оставио је невелики број публикованих текстова и књига, међу којима посебно место заузима збирка ауторизованих предавања под називом *Грађевине и архитекти у Београду прошлог столећа* из 1937. године, која је била основ за развој историографије српске архитектуре на прелому деветнаестог и двадесетог века.

Истраживања опуса Николе Несторовића

Значајан број објављених радова домаћих истраживача бави се анализом архитектонског стваралаштва у Србији крајем деветнаестог и почетком двадесетог века. У склопу ових студија тумачена су и дела Николе Несторовића. С обзиром на значај појединачних остварења које је пројектовао, поједине грађевине биле су предмет засебних прилога и монографских чланака у стручној и научној периодици, међутим свеобухватно и целовито истраживање његовог стваралачког и научног рада до сада још није спроведено.

Први помени дела Николе Несторовића налазе се у дневној штампи и периодичним научним публикацијама из времена њиховог настанка, као и у прегледу српског градитељства на прелазу векова *Српски Неимар* (1912), аутора Светозара Стојановића.

Историјом српске архитектуре с краја деветнаестог и почетка двадесетог века бавио се већи број аутора, међу којима и сам Никола Несторовић (*Грађевине и архитекти у Београду прошлог столећа*, 1937). Осим Несторовића, значајан допринос развоју српске архитектонске историографије дали су и Димитрије Т. Леко потом Богдан Несторовић, као и бројни други истраживачи. За истраживање богатог стваралаштва Николе Несторовића од примарног значаја је Богданов оригинални рукопис *Архитектура Србије у XIX веку*, који се чува у Архиву

САНУ (објављен 2006. године), као и прилог *Београдски архитекти Андра Стевановић и Никола Несторовић*, публикован у Годишњаку града Београда (1975), где су презентовани и анализирани пројекти са акцентом на расветљавању појединачних доприноса у заједничким радовима. У делима Дивне Ђурић Замоло, пре свега у монографији *Градитељи Београда 1815-1914* (1987), исцрпно су изнети биографски подаци о значајним архитектама и њиховим делима. У најновијем издању истог наслова из 2009. године, проширеног и обogaђеног оригиналним плановима и фотографијама објеката, прилог о Николи Несторовићу садржи биографске податке, библиографију, литературу, списак пројеката као и фотодокументацију. Приказ и попис архивске грађе која се чува у Музеју града Београда систематично је представљен у делу Дивне Ђурић Замоло *Из архиве грађевинског одбора* (1980). Жељко Шкаламера по први пут у српској историографији ставља у фокус стил сецесије, и то у прегледним чланцима *Сецесија у архитектури Београда 1900-1914* (1967), као и *Сецесија у српској архитектури* (1985), у оквиру којих су анализирана и поједина дела Николе Несторовића. Предметним периодом бавио се др Зоран Маневић у раду *Променљиви идеали српских архитеката у 19. веку* (1969), потом у каталогу *Градитељи 1* (1986), као и у критичко-аналитичком осврту на архитектонско стваралаштво овог раздобља у прилогу *Српска архитектура XX века*, у: *Архитектура XX вијека* (1986). У приређеном *Лексикону српских архитеката XIX и XX века* (1999), овај истакнути истраживач новије српске архитектуре, у јединици посвећеној Николи Несторовићу, износи његову биографију, као и детаљну библиографију и литературу.

У последње две деценије допринос изучавању архитектонског опуса Николе Несторовића дао је Професор др Александар Кадиевић, у делима: *Један век тражења националног стила у српској архитектури (средиња XIX- средиња XX века)*, (1997); *Два тока српског архитектонског Ар-Нувоа, интернационални и национални*, (2004); *Естетика архитектуре академизма XIX-XX век* (2005); *О стилу београдске палате Управе фондова и његовим историографским тумачењима*, (2007), одређујући место овог аутора у токовима архитектуре двадесетог века у Србији.

Појединачним објектима архитекте Николе Несторовића бавио се већи број истраживача, попут Светлане В. Недић, Дејана Радовановића, Александра Секулића, Бојане Ибрајтер Газибара.

ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА

Један од важних циљева истраживања је систематизовање нових сазнања, која могу да помогну у бољем разумевању архитектуре с почетка двадесетог века. Остварење овог циља спроводиће се кроз исцрпно истраживање и анализу целокупног градитељског и научног опуса архитекте Николе Несторовића и успостављање узрочно-последичних веза између личног стила и утицаја контекста на његово стваралаштво. Детаљна анализа градитељског опуса, особености архитектонских детаља и целине, као и међуодноса објеката, њихових сличности и различитости, омогућиће сагледавање и тумачење архитектуре Николе Несторовића као особеног уметничког израза.

Тражење личног ауторског стила крајем деветнаестог века био је општи тренд у Европи овог раздобља. Истраживање међузависности стваралаштва појединца и друштвеног контекста, као и анализа урбане матрице у којој су поједина дела настајала, биће усмерено на тражење одговора на питање на који начин су објекти архитекте Николе Несторовића утицали на структуру и даљи развој градова. Са тог аспекта нарочита пажња биће посвећена зградама Начелства у Крушевцу, као и Управи фондова, Београдској задрузи и хотелу Бристол у Београду. Са друге стране, предмет посебне анализе биће питање на који начин је контекст, односно држава утицала на стилска опредељења архитектонских објеката, и то на примеру Техничког факултета и Универзитетске библиотеке у Београду.

Окосницу истраживања представљаће анализа утицаја и извора инспирације, као и контекстуализација градитељског опуса и његово вредновање у укупном архитектонском стваралаштву периода. У том смислу циљ истраживања је и поређење Несторовићевог дела са савременом архитектонском продукцијом, како из непосредног окружења тако и шире.

ОСНОВНЕ ХИПОТЕЗЕ

Основна хипотеза би се могла дефинисати као:

Никола Несторовић један је од најзначајнијих архитеката у Србији на почетку двадесетог века, чија су дела умногоме утицала на формирање урбаних градских структура.

Никола Несторовић један је од носилаца архитектуре сецесије.

Помоћне хипотезе би биле:

Појава сецесије и праћење актуелних трендова било је омогућено условима духовног, интелектуалног и политичког миљеа, док је западање у постакадемизам као и постсецесију после Првог светског рата било последица промене културно-политичке климе.

Несторовићев универзитетски и научни рад утицао је на генерације архитеката и предавача Техничког факултета у Београду.

Урбанизам у Србији није био довољно развијен да би подржао и истакао објекте који су по својим обликовним, волуметријским и семантичким својствима представљали доминанте у простору.

НАУЧНЕ МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Архитектонска делатност сама по себи захтева познавање широког спектра феномена, од физичких структура материјала до принципа визуелне перцепције, самим тим и истраживање архитектонског стваралаштва повлачи за собом широки спектар парадигми (L. Groat, D. Wang, *Architectural research methods*, 2002, New York).

Истраживање у оквиру монографске студије тежиште има на утврђивању постојане периодизације рада, прецизном датовању и топографском лоцирању дела (А. Кадијевић, *Прилог методологији тумачења архитектонске историје: Карактерисање, класификовање и периодизовање издвојених појава*, Уметност, архитектура, дизајн, Панчево 2007).

Истраживање спроведено за потребе докторске тезе биће засновано на историографском методу, заснованом на прикупљању и анализи архивске грађе и других релевантних извора. Истраживање ће се базирати првенствено на

примарним изворима, што су пре свега постојећи објекти и архивска грађа: технички планови, оригинални рукописи, писана архивска грађа, чланци у дневној штампи и стручној периодици, као и планска и фотодокументација из предметног периода. У истраживање ће бити укључена доступна литература и периодика која се односи на тему, као и техничка документација прикупљена у институцијама и путем теренског рекогносцирања. Прикупљање грађе и података ће се спровести у архивима, библиотекама, музејима и приватним колекцијама.

Градитељски опус Николе Несторовића је изузетно обиман, а већина репрезентативних објеката очувана је у аутентичном стању. Када је реч о стамбеној архитектури одређени број објеката је срушен, неки су претрпели значајне интервенције које су утицале на губитак основног карактера, међутим постоји довољан број објеката који је сачуван у изворном облику.

Дескриптивна анализа објеката превасходно ће бити у функцији вредновања сваког појединачног дела и његовог одређивања у укупном ауторовом стваралашву. Компаративним методом биће сагледани и упоређени примери из непосредног окружења, али и из средина које су могле да имају непосредни утицај. Упоредивање систематизованих података омогућиће да се нагласи оно што је заједничко, као и да се издвоје одређене специфичности.

Фокус рада је истраживање позиције стваралаштва Николе Несторовића у односу на друштвени, културни и уметнички контекст. Узрочно функционалном анализом, комбинованом са проучавањем односа и преклапања међусобних утицаја микроплана појединца и макроплана друштвених појава и значајних догађаја, тежиће се расветљавању појединачних фаза и појава у Несторовићевом стваралашту (А. Кадијевић, *Улога идеологије у новијој архитектури и њена схватања у историографији*, Наслеђе бр. VIII, Београд 2007). Биће примењена метода студије случаја да би се поједини феномени боље описали и дефинисали, а у функцији стилске, функционалне, конструктивне и типолошке анализе.

Дисертација ће бити документована низом фотографских и графичких прилога, уз које ће бити приложена и постојећа архивска и друга техничка документација за истраживане објекте.

ГЕНЕРАЛНА СТРУКТУРА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

(са радним насловима поглавља и њиховим кратким описом)

Структура рада докторске дисертације подељена је у пет целина. Поголавља носе следеће наслове: Увод, Живот архитекте Николе Несторовића, Стваралачки рад, Научни рад, Конкурси – пројекти и објекти, Објекти – репери у урбаном простору, Закључна разматрања.

I УВОД

У уводном делу образлажу се предмет, проблем и циљеви рада као и методе истраживања које ће бити примењене током израде докторске дисертације. Прегледом досадашњих истраживања и литературе о предмету и проблему рада пружиће се увид у оправданост израде докторске дисертације и биће изнети очекивани резултати научног рада.

II ЖИВОТ АРХИТЕКТЕ НИКОЛЕ НЕСТОРОВИЋА

Србија и Европа на прелому векова

Изношење биографских података о архитекти Николи Несторовићу биће употпуњени приказом општег контекста у којем је настајао његов стваралачки опус. Посебна пажња биће посвећења тумачењу идејних и уметничких полазишта у најширим оквирима за Србију и Европу, као основа за формирање професионалне личности Николе Несторовића. Кроз посебна подпоглавља биће изнет приказ историјских, друштвених и културних дешавања у распону од краја деветнаестог века до четрдесетих година двадесетог века, који су директно утицали на његово стваралаштво. Анализом и приказом програмске основе Велике школе у Београду и Техничке академије у Шарлотенбургу пружиће се увид у образовни систем у Србији и у Немачкој, односно Европи, у контексту формирање професионалне Несторовићеве личности. Дескрипција организације и рада Министарства грађевина као и утицаја те институције на токове архитектуре у Београду и Србији, представљаће основу за тумачење стваралаштва Николе Несторовића у најранијем периоду. Приказом развоја Велике школе и Универзитета, увођењем нових предмета, анализом организације студија пратиће се и промене које су уследиле после Првог светског рата на друштвеном,

културном, националном плану и њихове импликације на опште прилике у архитектури Србије.

III СТВАРАЛАЧКИ РАД

Централно поглавље дисертације биће посвећено ауторском делу архитекте Несторовића.

Ово поглавље је подељено у три целине по развојним стваралачким фазама. У оквиру прве целине, која носи наслов **Рани период 1896-1904 - Академизам**, биће анализиран и тумачен најранији опус Николе Несторовића реализован у стилу академизма, уз приказ архитектуре у Београду и Србији са истицањем главних карактеристика и носиоца стила. Паралеле ће се тражити пре свега у архитектонској активности у непосредном окружењу. Кроз стилску, обликовну и функционалну анализу првих радова Николе Несторовића, трагаће се за основама и подстицајима који су имали пресудан утицај на развој стила и већу уметничку слободу, која ће нарочито доћи до изражаја у његовим зрелим радовима. Приказаће се рад у државној служби и велики пројекти јавних грађевина који су оставили трајни печат у архитектури Србије. Студијом случаја пројекта породичне куће Николе Несторовића у односу на целокупну стамбену изградњу Београда и у односу на ауторове прве стамбене пројекте, биће анализирани утицаји инвеститора и окружења на стваралачке могућности архитекте. Последњи сегмент овог подпоглавља бави се протосецесијом у раду Николе Несторовића, као и улогом и утицајем Светске изложбе у Паризу 1900. године на његов рад и на целокупно архитектонско стваралаштво у Београду.

Као преломни тренутак у раду Николе Несторовића узима се период када постаје хонорарни професор на Великој школи и престаје да ради за Министарство грађевина. Целина под насловом **Зрели период 1905-1914- Сецесија**, описује изузетно продуктивно и стваралачки најсмелије раздобље у Несторовићевом професионалном животу. У оквиру ове целине биће приказан тандемски рад са Андром Стевановићем, са којим пројектује неке од најзначајнијих објеката као што су зграда Управе фондова и зграда Београдске задруге. Анализом заједничког рада двојице архитеката и њихових реализованих објеката у односу на пројекте које су стварали самостално, пружиће се бољи увид у појединачни допринос сваког аутора, и што је још важније, утицај који је период

тимског рада имао на њихов каснији рад. Окосницу целине представља анализа радова до Првог светског рата у којима Несторовићево стваралаштво достиже највише домете. Приказом ликовних, обликовних, функционалних, као и техничких достигнућа Несторовићевих радова насталих до 1914. године, створиће се основе за његову објективну валоризацију у односу на контекст.

Трећа целина другог поглавља под називом **Период између два рата 1918-1939 - Постсецесија/Постакадемизам** истражује зrelu и последњу стваралачку фазу Николе Несторовића. Анализом дешавања у међуратној архитектури у Београду и Краљевини СХС (Југославији), биће објашњене промене у културној клими, настале као резултат појаве млађе генерације архитеката са новим модерним стремљењима, као и стваралачке реакције старије генерације архитеката на нове изазове. Акценат ће бити стављен на истраживање и анализу пројеката које је Никола Несторовић започео пре Првог светског рата, а који су завршени непосредно по окончању ратних збивања. Посебна пажња биће посвећена поређењу ових пројеката са онима који су реализовани током две међуратне деценије. Тумачење ауторског дела овог раздобља кретаће се од зреле, прочишћене архитектуре у стилу сецесије, ка западању у маниристичко пројектовање, до поновног враћања академизму, уз анализирање поставки културно историјског контекста.

IV НАУЧНИ РАД

Пето поглавље посвећено је анализи научног рада Николе Несторовића. Невелики број научних радова које је за живота написао и објавио, не умањује њихов општи значај за развој историографије, као и педагошки и научни рад потоњих генерација. Прегледом публикација, уџбеника и рукописа биће анализиран Несторовићев научни допринос и утицај на истраживаче који су се бавили историографијом, али и на млађе генерације архитеката и професора на Архитектонском факултету. Како уџбеници и предавања које је Никола Несторовић написао представљају пионирски подухват у моменту када су настали, у овом поглављу посебно ће се анализирати и литература доступна у том периоду. Циљ истраживања је и утврђивање у којој мери су ови уџбеници послужили као основа за касније научне радове и уџбенике које су писали Богдан Несторовић и Бранислав Којић. По одласку Николе Несторовића у пензију 1938.

Године, архитекта Бранислав Којић наследио га је на месту предавача на предметима Привредне зграде и Пољопривредни објекти. Тумачењима у овом поглављу тежиће се утврђивању у којој мери се може пратити директан утицај научног и педагошког рада Николе Несторовића на ауторска и теоријска дела Богдана Несторовића и Бранислава Којића, који су иза себе оставили изузетно значајни пројектантски допринос, али и обиман теоријски рад.

V КОНКУРСИ –ПРОЈЕКТИ И ОБЈЕКТИ

Поглавље се бави конкурсима на којима је Никола Несторовић учествовао и на којима је више пута освајао прву награду. Међутим, награђене пројекте задесила је различита судбина: неки су изведени, док су други по жељи инвеститора измењени од стране другог пројектанта, а од неких се у потпуности одустало. Несторовић је често и сам био у конкурсним комисијама. Тумачењем и анализом конкурсних пројеката и њихове судбине истражиће се напредовање архитектуре и утицај конкурса и конкурсних радова на стремљења у архитектури. Кроз ове приказе провлачи се питање политички диктиране архитектуре, односно условљавање извођења објеката са одређеним стилским карактеристикама или одустајања од пројеката који нису испунили тражене стилске или симболичке елементе наручилаца.

VI ОБЈЕКТИ РЕПЕРИ У УРБАНОМ ПРОСТОРУ

Поглавље се бави урбанистичком диспозицијом и узрочно последичним односима значајних објеката Николе Несторовића и урбане структуре у којој су изграђени. Јавни објекти се позиционирају у простору са премисом да доминирају датим простором уклапајући се или формирајући нови културни идентитет места. Упоредивањем са европским и примерима из непосредног окружења, биће изнета анализа постојећих идеја или урбанистичких планова за уређење непосредног окружења јавних објеката и односа до које мере су ти планови и идеје били остварени.

VII ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

У завршном поглављу сумирају се и приказују закључци спроведеног истраживања и постављају питања за будућа истраживања.

САДРЖАЈ:

(са радним насловима поглавља)

I УВОД

Предмет рада, циљеви проучавања и методе истраживања
Приказ досадашњих истраживања

II ЖИВОТ АРХИТЕКТЕ НИКОЛЕ НЕСТОРОВИЋА - Србија и Европа на прелому векова

Одрастање и младост – Србија у 19. веку, Пожаревац, Београд
Велика школа - Београд
Шарлотенбург – Берлин и Европа на прелому векова
Министарство грађевина – Београд
Велика школа и Универзитет – Београд

III СТВАРАЛАЧКИ РАД

РАНИ ПЕРИОД 1896-1904 – АКАДЕМИЗАМ

Академизам у архитектури Србије
Објекти јавне намене
Пројекат сопствене куће - стамбена изградња у Београду
Велика Светска изложба у Паризу - најава сецесије

ЗРЕЛИ ПЕРИОД 1904 – 1914 – СЕЦЕСИЈА

Сецесија у Београду - сецесија у Србији
Рад са Андром Стевановићем
Од Управе фондова до Банке Николе Бошковића

ПЕРИОД ИЗМЕЂУ ДВА РАТА 1918 – 1939 – ПОСТСЕЦЕСИЈА/ПОСТАКАДЕМИЗАМ

Архитектура између два рата - токови и обележја
Одјаци архитектуре пре Првог светског рата
Постакадемизам
Појава модерне

IV НАУЧНИ РАД
V КОНКУРСИ –ПРОЈЕКТИ И ОБЈЕКТИ
VI ОБЈЕКТИ - РЕПЕРИ У УРБАНОМ ПРОСТОРУ
VII ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА
VIII КАТАЛОГ РАДОВА
IX ЛИТЕРАТУРА
X ИЛУСТРАЦИЈЕ
Списак и порекло илустрација
18

СЕЛЕКТИВНИ СПИСАК ЛИТЕРАТУРЕ

ИЗВОРИ: ЧЛАНЦИ, КЊИГЕ И БРОШУРЕ

- Аноним, *Црква у Тополи*, Политика, 08. 02. 1904, 2-3.
- Аноним, *Изложба у Маршалату*, Политика, 09. 02. 1904, 2.
- Аноним, *Нове грађевине у Београду*, Политика, 04. 02. 1925, 3.
- Аноним, *Кад ће бити?*, Политика, 13. 01. 1904, 2.
- Аноним, *Нова зграда*, Политика, 13. 04. 1904, 2.
- Аноним, *Краљ у новој згради Управе фондова*, Политика, 18. 04. 1904, 2.
- Аноним, *Управа фондова*, Политика, 21. 04. 1904, 3.
- Аноним, *Управа фондова*, Политика, 27. 04. 1904, 3.
- Аноним, *Изложба радова студената архитектуре*, Правда, 20. 02. 1928.
- Аноним, *Изложба радова студената архитектуре. Радови нових архитеката који ће зидати нови Београд*, Политика, 19. 02. 1928.
- Аноним, *Нови технички факултет на Тркалишту. Зидање треба да почне идућег месеца*, Политика, 2. 07. 1925, 5.
- Аноним, *Полагање темеља за зграду Техничког факултета*, Политика, 30. 05. 1926, 10.
- Аноним, *Довршење Техничког факултета*, Време, 26. 01. 1929, 2.
- Аноним, *Радови на згради Техничког факултета*, Политика, 31. 07. 1929, 8.
- Аноним, *Карнегијев дар Полагање темеља Универзитетске библиотеке*, Политика, 24. 06. 1921, 2.
- Аноним, *Довршење Техничког факултета, највеће зграде на Балкану*, Правда, 26.09.1929, 6.
- Аноним, *Радови на Техничком факултету, највећој згради на Балкану довршени су*, Време, 22.10.1929.
- Аноним, *Зграда Техничког факултета биће готова овог лета*, Политика, 20.03.1931, 8.
- Аноним, *Технички факултет сели се идућег месеца у нову зграду, највећу у нашој земљи*, Време, 19.08.1931, 7.
- Аноним, *Освећење нове зграде Техничког факултета*, Време, 19.10.1931, 5.

Аноним, *Свечано освећење нове зграде Техничког факултета*, Правда, 19.10.1931, 5.

Аноним, *Обнова и реконструкција Техничког факултета*, Глас, 21.10.1946, 5.

Аноним, *Шта је то ликорезац?*, Илустровани лист бр. 2, 15.01.1928.

Аноним, *Подизање Београда*, Политика, 18.03.1921.

Аноним, *Подизање државних зграда*, Политика, 10.02.1921.

Аноним, *Подизање државних грађевина*, Политика, 14.02.1921.

Аноним, *Државне зграде*, Политика, 28.02.1921.

Аноним, *О завршетку београдске задруге*, БОН 30. 09. 1907.

Београд у 19. веку из дела страних писаца, Београд 1967.

Валтровић, М. *Колико стара српска уметност може за образац да послужи новој*, Преодница бр. 4, 6, 8, 9, 10 (Београд 1884), 61-62; 90-92; 112-118; 146-151, 177-183.

Каниц, Ф. *Србија, земља и становништво*, књ. 1-2, Београд 1985.

Карић, В. *Србија, опис земље, народа и државе*, Београд 1887.

Лагарић, Павле, *Secessioniste*, Дело, књ. VI, 122-129, 466-478, Београд 1895.

Леко, Д.М. *Реклама професора универзитета Николе Несторовића*, Београд 1909.

Леко, Д.М. *Конкурс за израду скице за нову зграду Централне државне хипотекарне банке у Београду*, Технички лист бр. 5, Загреб, 15. 03. 1930, 65-67.

Леко, Д.М. *Нове зграде Техничког факултета београдског Универзитета*, Технички лист бр. 5, 1926.

Леко, Д.М. *Нова зграда Министарства пољопривреде и вода и министарства шума и рудника*, Технички лист бр. 13 и 14, год. VIII, (25. 07 1926.), 201.

Леко, Д. Т. *Ревизија регулационог плана Београда*, Технички гласник бр.12, 1901, 2.

Несторовић, Н. *Нова Саборна црква у Берлину*, Српски технички лист бр.5-8, Београд 1896,79.

Несторовић, Н. *Црква за успомену на цара Виљема I у Берлину*, Српски технички лист бр.7,8, Београд 1898, 109.

Несторовић, Н. *Птичија перспектива од Г.Колбенхегера (G. Kolbenheger) превод предавања*, Српски технички лист бр.1, 2, Београд 1898,8.

Несторовић, Н. *Нов начин израде кућних врата*(из часописа Zeitschrift des Oester-Ingenieur- und Architekten-Vereins), Српски технички лист бр.1, 2, 3, Београд 1899, 20.

Несторовић, Н. *Пољопривредне зграде*, Београд 1901.

Несторовић, Н. *О Лужичким Србима*, Нова Искра, 1905.

Несторовић, Н. *Влажни станови њихов значај и узрок*, Београд 1910.

Несторовић, Н. *Привредне зграде*, Београд 1926.

Несторовић, Н. *Грађевинске конструкције*, Београд 1927.

Несторовић, Н. *Грађевине и архитекти у Београду прошлог столећа*, Београд 1937.

Несторовић, Н. *Палате у Флоренцији*, Уметнички преглед бр.6, књ. 1, Београд 1938, 184-187.

Несторовић, Н. *Наука о стиловима*, Београд 1927.

Несторовић, Н. *Просвета у Србији и Технички факултет*, Београд, 1952, рукопис.

Поповић, Д.М. *Архитектура у Београду*, БОН бр. 12, Београд 1932, 788-789.

Стевановић, А. *Уметност и архитектура*, Српски технички лист бр. 10, Београд 1890, 160.

Стојановић, С. *Српски неимар*, Београд 1912.

Тен, Х. *Филозофија уметности*, Београд 1921. (фототипско издање 1991).

Трипковић, В. *О баштенским постројењима, скверовима и игралиштима наше престонице*, Српски технички лист бр. 6, 11.02.1907. XVIII, 45-47.

Прица, З. *Уметнице*, Алманах „Српкиња“, Сарајево 1913, 82.

Радивојевић, Т. *Србија у слици и речи*, Београд 1913.

Христић, К.Н. *Записи старог Београђанина*, Београд 1937.

Hubsch, H. *In Welchem Stile sollen wir bauen? mit Nachwort W. Schirmer*, Karlsruhe 1983.

ЛИТЕРАТУРА:

- Андрејевић, Б. А.** *Споменици Ниша*, Ниш 1996.
- Арган, Г.Ц.** *Студије о модерној уметности*, Београд 1982.
- Арган, Г. Ц.** *Архитектура и култура*, Сплит 1989.
- Аћимовић Д.** *Трг Републике – анализа развоја једног значајног урбаног простора*, Архитектура и урбанизам бр. 6, Београд 1999, 67-80.
- Бојовић, Б.** *Урбанизам Београда у XIX и XX веку*, Годишњак града Београда, књ. XLIX-L, Београд 2002-2003, 109-130.
- Боровњак, Ђ.** *Архитектура и урбанизам Горњег Милановца (1853-1941)*, Чачак 2007.
- Борић, Т.** *Задужбине Николе Спасића и његовог фонда у Кнез Михаиловој улици*, Архитектура и урбанизам бр. 10, Београд 2002, 66-81.
- Борић Т.** *Теразије. Урбанистички и архитектонски развој*, Београд 2004. **Bogunović S.G.** *Trg Republike u: Arhitektonska enciklopedija Beograda XIX i XX veka*, књ. I, Beograd 2005, 469-479.
- Васић, П.** *Живот и дело Анастаса Јовановића*, Београд 1962.
- Васић, П.** *Уметничка топографија Крушевца*, Нови Сад-Крушевац 1990.
- Владисављевић, С.** *Зграда министарства пољопривреде и вода и Министарства шума и рудника*, Годишњак града Београда, књ. XLIV, Београд 1997, 207-219.
- Војиновић, М.** *Градитељско наслеђе Зајечара*, Развитак бр. 4-5, Зајечар 1982, 104-114.
- Вујовић, Б.** *Уметност обновљене Србије 1791- 1848*, Београд 1986.
- Вујовић, Б.** *Београд у прошлости и садашњости*, Београд 1994.
- Гордић, Г.** *Архитектонско наслеђе Београда I, Каталог архитектонских објеката на подручју Београда 1690-1914*, Саопштења бр. 6, Београд 1966.
- Димић, Јб.** *Културна политика у Краљевини Југославији 1918-1941*, Београд 1997.
- Дурковић-Јакшић, Јб.** *Удео универзитетске библиотеке „Светозар Марковић“ у школовању и уздизању библиотечког кадра*, Годишњак града Београда, књ. XXIII, Београд 1976, 247-255.
- Душковић, В.** *Србија на светској изложби у Паризу 1900*, Београд 1995.
- Ђурђевић, М., Кадијевић, А.** *Симетрија у новијој српској архитектури*, Зборник за ликовне уметности Матице Српске бр. 27-28, Нови Сад 1991-1992, 5.
- Живановић, Д.** *Архитекта Милорад Рувидић, живот и дело*, Београд 2004.
- Живковић, М.** *Градитељи Ниша*, Ниш, 1993.

Замоло-Ђурић, Д. *Педагошки рад. Архитекта Андра Стевановић*, Архитектура урбанизам бр. 67, Београд 1971, 51-52.

Замоло-Ђурић, Д. *Београд 1898-1914*, Београд 1980.

Замоло-Ђурић, Д. *Из архиве грађевинског одбора*, Београд 1980.

Замоло-Ђурић, Д. *Градитељи Београда 1815-1914*, Београд 1981.

Замоло-Ђурић, Д. *Најранији правни прописи из области архитектуре и урбанизма у Србији XIX века (1835-1865), Градска култура на Балкану (XV-XVIII века), 2, Зборник радова*, Београд 1988.

Замоло-Ђурић, Д. *Хотели и кафане Београда у 19. веку*, Београд 1988.

Замоло-Ђурић, Д. *Градитељи у Србији у XIX веку у: Путеви српског инжињерства током XIX века*, Београд 1994.

Замоло-Ђурић, Д., Богуновић, Н. *Београд са старих фотографија*, Београд 1997.

Здравковић И. *Архитекти научници*, Старица бр. 19, Београд 1969, 283.

Злоковић, М. *Стара и нова схватања*, Архитектура бр. 5, Љубљана 1932, 143-144.

Ибрајтер-Газибара, Б. *Архитектура зграде Техничког факултета у Београду*, Наслеђе бр. VII, Београд 2006, 69-85.

Игњатовић, А. *Средњоевропски контекст у раном делу Драгише Брашована*, Годишњак града Београда, књ. XLIX-L, Београд 2002-2003, 143-167.

Игњатовић, А. *Архитектонски почеци Драгише Брашована 1906-1919*, Београд 2004.

Игњатовић, А. *Југословенство у архитектури 1904- 1941*, Београд 2007.

Јаковљевић, З. *Дограђени објекти на подручју Кнез-Михаилове улице и проблем њихове реконструкције*, Урбанизам Београда бр. 46, Београд 1978, 60-62.

Јаковљевић, З. *Фасадна скулптура у Београду, проблеми заштите*, Гласник Друштва конзерватора Србије бр.16, Београд 1992. 177-191.

Јаковљевић, З. *Два примера рестаурације фасада. Зграда у Ул. српских владара бр. 8 и зграда Техничких факултета, Булевар револуције бр. 73*, Наслеђе бр. I, Београд 1997, 99-109.

Јанакоска Грујић, М. *Архитекта Владимир Поповић (1876-1947)*, Саопштења, бр. 32, Београд 1998-1999, 275-286.

Јанић, Д. *Архитектонско наслеђе градског подручја Ниша*, Нишки зборник бр. 6, Ниш 1993, 25-39.

- Jelić, A.** *Arhitekta Andra Stevanović*, Moment br. 20, Beograd 1990, 110.
- Јовановић, М.** *Српско црквено градитељство и сликарство новијег доба*, Београд-Крагујевац 1987.
- Јовановић, М.** *Опленац*, Топола 1989.
- Јовановић, М.** „Србија 1804-2004: развој оптерећен дисконтинуитетима (седам теза)“, у: Димић, Стојановић, Јовановић, Србија 1804-2004, Три виђења или позив на дијалог, Београд 2005.
- Julian, P.** *The Triumph of Ar Nouveau. Paris Exhibition 1900*, London 1974
- Кадиевић, А.** *Живот и дело архитекте Драгише Брашована (1887-1965)*, Годишњак града Београда, књ. XXXVII, Београд 1990, 141-172.
- Кадиевић, А.** *Elementi ekspresionizma u srpskoj arhitekturi između dva rata*, Moment 17, Beograd 1990, 90-100.
- Кадиевић А.** *Arhitekti naučnici u novijoj srpskoj arhitekturi*, Flogiston br. 2, Beograd 1995, 135.
- Кадиевић, А.** *Један век тражења националног стила у српској архитектури (середина XIX- срединаXX века)*, Београд 1997.
- Кадиевић, А.** *Улога руских емиграната у Београдској архитектури између два светска рата*, Годишњак града Београда, књ. XLIX-L, Београд 2002-2003, 131-142.
- Кадиевић, А.** *Два тока српског архитектонског Ар-Нувоа, интернационални и национални*, Наслеђе бр. V , Београд 2004, 53-70.
- Кадиевић, А.** *У трагању за узорима Дома Народне скупштине*, Наслеђе бр. VI, Београд 2005.
- Кадиевић А.** *Поглед на француско-српске везе у архитектури од 1904. до 1941. године у: Српско француски односи 1904-2004*, Београд 2005, 165, 172-174.
- Кадиевић, А.** *Естетика архитектуре академизма XIX-XX век*, Београд 2005.
- Кадиевић, А.** *О стилу београдске палате Управе фондова и његовим историографским тумачењима*, Годишњак града Београда, књ. LIV, Београд 2007, 173-196.
- Којић, Б.** *Симболизам у архитектури*, Технички лист бр. 15-16, Загреб 1939, 185.
- Којић, Б.** *Архитектонски лик Београда*, Глас САНУ бр. 256, Београд 1963, 59-69.
- Којић, Б.** *Архитектура између два светска рата*, у: *Историја Београда*, књ. 3, Чубриловић, В. (ед), Београд 1974, 185-187.

- Којић, Б.** *Друштвени услови развојка архитектонске струке у Београду 1920-1940. године*, Београд 1979.
- Којић, Б.** *Архитектура Београда 1815-1941, Историја Београда*, Београд 1995, 263-272.
- Костић, М.** *Успон Београда*, Београд 1994.
- Куленовић, Р.** *Индустријско наслеђе Београда*, Београд 2010.
- Маџура, В.** *Чаршија и градски центар : развој средишта вароши и града Србије XIX и прве половине XX века*, Ниш, Крагујевац 1984.
- Максимовић, Б.** *Естетичка схватања композиције градских центара Београда почетком 20. века*, Годишњак града Београда, књ. XIV, Београд 1967, 81-97.
- Максимовић, Б.** *Развој Београда ван грађевинског рејона крајем XIX века*, Београд 1968.
- Максимовић, Б.** *Урбанистички развој Београда 1815-1841, у: Ослобођење градова у Србији од Турака, 1862-1867*, Београд 1970.
- Максимовић, Б.** *Урбанистички развој Београда између два рата, у: Историја Београда*, књ. 3, Чубриловић, В. (ед), Београд 1974. 163.
- Максимовић, Б.** *Тежње за увођењем естетичких вредности у просторе Београда крајем прошлог и почетком овог века*, Годишњак града Београда, књ. XXI, Београд 1974, 191-210.
- Максимовић, Б.** *Пројекат реконструкције позоришног трга 1926. године*, Годишњак града Београда, књ. XXII, Београд 1975, 359-364.
- Максимовић, Б.** *Вредности генералног плана Београда од 1923. године и њихово поништавање*, Годишњак града Београда, књ. XXVII, Београд 1980, 239-268.
- Максимовић, Б.** *Идеје и стварност урбанизма Београда, 1830-1941*, Београд 1983.
- Макуљевић, Н.** *Уметност и национална идеја у XIX веку*, Београд 2006.
- Макуљевић, Н.** *Црквено градитељство и сликарство у Краљевини Србији*, Београд 2007.
- Малдини, С.** *Енциклопедија архитектуре*, Нови Сад 2004.
- Маневић, З.** *Пионири модерне архитектуре Београда*, Урбанизам Београда бр. 16, Београд 1962.
- Маневић, З.** *Једна полемика из 1904. године*, Архитектура-урбанизам бр. 50, Београд 1968, 114-115.

- Маневић, З.** *Променљиви идеали српских архитеката у 19. веку*, ИАУС Саопштења бр. 2, Београд 1969, 60.
- Maneвић, Z.** *Srpska arhitektura 1900-1970*, Beograd 1972.
- Маневић, З.** *Београдски архитектонски модернизам 1929-1931*, Годишњак града Београда, књ. XXVI, Београд 1979, 203.
- Маневић, З.** *Јучерашње градитељство I*, Урбанизам Београда, Београд 1979, 53-54.
- Маневић, З.** *Појава модерне архитектуре у Србији*, рукопис докторске дисертације, Филозофски факултет Универзитета у Београду, 1979.
- Маневић, З.** *Изложба југословенске савремене архитектуре у Београду (1931, 1933)*, Годишњак града Београда, књ. XXVII, 1980, 271-277.
- Maneвић, Z.** *Srpska arhitektura XX veka, Arhitektura XX vijeka*, Beograd, Zagreb, Mostar 1986.
- Маневић, З.** *Градитељи 1*, Београд 1986.
- Маневић, З.** *Архитектура између бизниса и културе*, Изградња бр. 3, Београд 1987, 35-36.
- Маневић, З.**(ед). *Лексикон српских архитеката XIX и XX века*, Београд 1999.
- Манхајм, К.** *Идеологија и утопија*, Београд 1968.
- Маринковић М.** *Архитектонска пластика јавних објеката Београда*, рукопис магистарског рада, Филозофски факултет Универзитета у Београду, Београд 2005.
- Медаковић, Д.** *Српска уметност у XIX веку*, Београд 1981, 256-273.
- Медаковић, Д.** *Сецесија – стил око 1900*, Сведочења, Београд 1984, 48-56.
- Медаковић, Д.** *Истраживачи српских старина*, Београд 1985.
- Милатовић, М.** *Албан Шамбон: Генерални урбанистички план Београда*, Годишњак града Београда, књ. 27, Београд 1980, 221-237.
- Милетић-Абрамовић, ЈБ.** *Архитектура резиденција и вила Београда: 1830-2000*. Београд 2002.
- Миленковић, Т.** *Руски инжењери у Југославији*, Београд 1997.
- Минић, О.** *Развој Београда и његова архитектура између два светска рата*, Годишњак града Београда, књ. I, Београд 1954, 177-187.
- Митровић, А.** *Европеизација и/или модернизација*, Годишњак за друштвену историју, бр. 2, Београд 1994, 143 – 145.
- Миловановић, Ђ.** *Архитектура Крагујевца (средица XIX средица XX века) – токови и обележја*, Крагујевац 2004.

- Михајлов, С, Филиповић, Д., Марковић, Н,** *Универзитетска библиотека, Добротвори Београдском универзитету*, Београд 2005, 63-67.
- Мурављов, М.** *Катедре за материјале и конструкције. Андра Стевановић, Никола Несторовић, Грађевински факултет Универзитета у Београду 1846-1996*, књ. 1, Београд 1996, 114.
- Недић, С.** *Генерални урбанистички план Београда из 1923. године*, Годишњак града Београда, књ. XXIV, Београд 1977, 301-310.
- Недић, С.** *Грађевинско законодавство Београда крајем 19 и почетком 20 века*, Годишњак града Београда, књ. XLIV, Београд 1997, 115-123.
- Недић, С.В.** *Зграда Цокеј клуба*, Наслеђе бр. V, Београд 2004, 97-102.
- Немањић, М.** *Један век српске стваралачке интелигенције 1820-1920*, Београд 2002.
- Несторовић, Б.** *Развој архитектуре Београда од кнеза Милоша до првог светског рата (1815-1915)*, Годишњак града Београда, књ. I, Београд 1954, 159.
- Несторовић, Б.** *Еволуција београдског стана*, Годишњак града Београда, књ. II, Београд 1955, 249-270.
- Несторовић, Б.** *Носиоци архитектонске мисли у Србији 19. века*, ИАУС Саопштења бр. 2, Београд 1969, 50.
- Несторовић, Б.** *Јован Илкић, београдски архитекта*, Годишњак града Београда, књ. XIX, Београд 1972, 253-270.
- Несторовић, Б.** *Постакадемизам у архитектури Београда (1919-1941)*, Годишњак града Београда, књ. XX, Београд 1973, 360.
- Несторовић, Б.** *Градитељи Београда од 1815 до 1915 године у: Историја Београда*, књ. 2, Београд 1974, 335-347.
- Несторовић, Б.** *Преглед споменика архитектуре у Србији 19. века*, Саопштења књ. X, Београд 1974, 154.
- Несторовић, Б.** *Београдски архитекти Андра Стевановић и Никола Несторовић*, Годишњак града Београда, књ. XXIII, Београд 1975, 173.
- Несторовић Б. и др.** *Високошколска настава архитектуре у Србији 1846-1971*, ур. Ракочевић. М. П, Београд, 1996.
- Несторовић, Б.** *Архитектура Србије у XIX веку*, Београд 2006.
- Никић, Љ.** *Из архитектонске делатности Константина Јовановића у Београду*, Годишњак града Београда, књ. XXIII, Београд 1976, 127-142.

- Павловић-Лончарски, В.** *Мали пијац на Сави крајем XIX и почетком XX века*, Наслеђе бр. V, Београд 2005, 107-118.
- Perović, M. (ed).** *Istorija moderne arhitekture*, knj. 1, Beograd, 1997.
- Perović, M. R.** *Srpska arhitektura XX veka-od istoricizma do drugog modernizma*, Beograd 2003.
- Петровић, С.** *Естетика и идеологија*, Београд 1972.
- Перуничкић, Б.** *Управа вароши Београда*, Београд 1970, 407-408.
- Перуничкић, Б.** *Град Пожаревац и његово управно подручје*, Београд, 1977.
- Петричић, Б.** *Амбијенти и просторне вредности Београда*, Годишњак града Београда, књ. XXIV, Београд 1977, 319-330.
- Поповић М.** *Хералдички симболи на јавним здањима Београда*, Београд 1997.
- Поповић, М.** *Стари Београд-сегмент Савске вароши*, Наслеђе бр. I, Београд 1997, 33-36.
- Поповић, М.** *Здање Народне скупштине – правци истраживања и принципи обнове*, Наслеђе бр. IV, Београд 2002, 9-34.
- Поповић, П.** *Андра Ј. Стевановић*, Српски књижевни гласник бр. 28, Београд 1930, 353-359.
- Радовановић, Д.** *Сецесијске ковине на фасадама Београда*, Зборник за ликовне уметности Матице Српске бр. 22, Нови Сад, 1986, 283-315.
- Радовановић, Д.** *Никола Несторовић, у: Дом београдских градитеља*, 15 Салон архитектуре, Београд 1989, 14-15.
- Радовановић, З.** *Архитектонске грађевине Чачка на старим разгледницама*, Зборник радова Народног музеја у Чачку, ЗРНМ, Чачак 2006, 107-125.
- Рајић, Д.** *Архитектонско наслеђе Чачка*, Чачак, 1997.
- Ротер- Благојевић, М.** *Настава архитектуре на вишим и високошколским установама у Београду током 19. и почетком 20. века, утицај страних и домаћих градитеља*, Годишњак града Београда, књ. XLIV, Београд 1997, 125-168.
- Ротер- Благојевић, М.** *Појава првих законских прописа и стандарда из области грађевинарства у Србији током 19. и почетком 20. века*, Изградња бр. 5, Београд 1998, 245 – 258.
- Ротер- Благојевић, М.** *Архитектура грађевина јавних намена изграђених у Београду од 1886 до 1900. године (први део)*, Архитектура и урбанизам бр. 12- 13, Београд 2003, 109-123.

- Ротер- Благојевић, М.** *Стамбена архитектура Београда у 19. и почетком 20. века*, Београд 2006.
- Sekulić, A.** *Nikola Nestorović*, *Arhitektura urbanizam* br. 5, Београд 1960, 26-28.
- Савин, М.** *Београдско пристаниште у XIX stoleћу*, Годишњак града Београда, књ. XIV, Београд 1967, 127- 139.
- Секулић, Ј., Шкаламера, Ж.** *Архитектонско наслеђе Београда II*, Београд 1966.
- Sembach, K.J.** *Art Nouveau*, Koln, 2007.
- Sikimić, Đ.** *Fasadna skulptura u Beogradu*, Београд 1965.
- Тимотијевић, М.** *Мит о националном хероју спаситељу и подизање споменика Кнезу Михаилу М. Обреновићу III*, Наслеђе бр. IV, Београд 2002, 45-77.
- Toman, R.** (ed). *Neoclassicism and Romanticism, Architecture-Sculpture-Painting-Drawing 1750-1848*, Минхен 2007.
- Тошева, С.** *Организација и рад Архитектонског одељења Министарства грађевина у периоду између два светска рата*, Наслеђе бр. II, Београд 1999, 171-181.
- Тошић, Д.** *Југословенске уметничке изложбе 1904-1927*, Београд 1983.
- Trgovčević, L.J.** *Planirana elita. O studentima iz Srbije na evropskim univerzitetima u 19. veku*, Београд 2003.
- Трифуновић В.** *Архитектура о Крагујевцу*, Крагујевац 1995, 44-47.
- Чупић, С.** *Европа и/или национални идентитет. Павиљон краљевине Србије на Светској изложби у Паризу 1900 и његове последице*, у: Зборник семинара за студије модерне уметности филозофског Факултета у Београду, бр. III/IV, Београд 2008, 107-127.
- Штернер, Г.** *Југендстил*, Београд 1978.
- Šarencas, D.** *Mitovi simboli. Skulpture na beogradskim fasadama*, Београд 1991, 78-79.
- Шолаја, В. Б., Магдић, А. С.** *Инжењери у књажевству/Краљевини Србији од 1834. године до завршетка првог светског рата*, Београд 1994.
- Шолаја, В. Б., Магдић, А. С.** *Милош Савчић, градитељ, привредник, градоначелник*, Београд 1997.
- Шкаламера, Ж.** *Сецесија у архитектури Београда 1900- 1914*, Зборник за ликовне уметности Матице Српске бр. 3, Нови Сад 1967, 330.
- Шкаламера, Ж.** *Обнова „српског“ стила у архитектури*, Зборник за ликовне уметности Матице Српске бр. 5, Нови Сад 1969, 191-236.

„Реферат о квалификованости кандидата и подобности предложене теме за докторску дисертацију“

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији: Кандидаткиња Марина Павловић (Београд 1973) је основну и средњу школу завршила у родном граду. Год.1999. је дипломирала на Архитектонском факултету Универзитета у Београду. Докторске студије на Одељењу за историју уметности Филозофског факултета уписала је 2008.год. Током 2012.год. пријавила је и образложила тему дисертације под насловом „Живот и дело архитекте Николе Несторовића (1868-1957)". Бави се пројектовањем, конзервацијом старих грађевина, стручном публицистиком и научном историографијом. Објавила је неколико саопштења са стручних конференција и семинара, као и прилог у „Гласнику ДКС" (категоризован са М53). У оквиру њене будуће дисертације, предвиђен је обиман монографски наратив, употпуњен критичким анализама и закључцима, као и свим неопходним библиографским подацима.

2. Предмет и циљ дисертације: Рад на овој дисертацији је вишеструко подстицајан за даљи развој српске архитектонске историографије, јер подразумева исцрпни монографски осврт на плодну стваралачку делатност истакнутог српског градитеља новијег доба Николе Несторовића, развијану у Краљевини Србији и Краљевини СХС (Југославији). Реч је о првој монографији посвећеној том свестраном стручњаку, који се уз пројектовање, успешно бавио и грађењем, универзитетском наставом, организационим и публицистичким радом. Идеја је оригинална, јер о Н.Несторовићу не постоје, сем неколико краћих иницијалних чланака и лексиконских јединица, темељите монографске студије. Развој наше научне мисли у области тумачења историје архитектуре, овим радом биће увелико обогаћен. Нова периодизација, класификација и карактеризација Несторовићевог дела, омогућиће слојевиту завршну валоризацију његовог укупног рада.

3. Опис садржаја (структуре по поглављима) дисертације: Функционално је одељен на више тематских целина. Предвиђени су „Увод", „Живот архитекте Николе Несторовића", „Стваралачки рад" , „Научни рад", „Конкурси – пројекти и објекти", „Објекти репери у урбаном простору" , „Закључак", „Каталог радова" „Литература" и „Илустрације".

4. Основне хипотезе од којих ће се полазити у истраживању: Хипотезе изнете у кандидаткињином образложењу се чине потпуно утемељене и доказиве. Несумњиво ће се потврдити током темељитог истраживања слојевите грађе која посредно и непосредно сведочи о распрострањеној делатности архитекте Несторовића, поготово став да је он био један од најзначајнијих српских неимара новијег доба. Доказивање тезе о аутентичном личном методу арх.Несторовића у оквиру њему прикладних и расположивих пројектантско-обликовних приступа, такође се чини остваривим, као и теза да је предводио развој сецесије и да су његови академски и урбанистички доприноси били изузетно ефективни.

5. Методе које ће се у истраживању применити: Примениће се синтетички критички метод савремене архитектонске историографије, који обједињује искуства архитеката тумача историје градитељстваи специјализованих историчара уметности за ту област науке, једнако утицајних и плодних. Након прилежног сакупљања мноштва извора (систематизованих у архивима, музејима, заводима за заштиту споменика културе,

библиотекама, фототекама, хемеротекама, универзитетским и приватним колекцијама), они ће се критички обрадити и подвргнути исцрпној текстуалној дескрипцији, анализи и критици. Материја која ће бити предмет предстојеће дисертације, свестрано ће се сагледати кроз појавне облике, али и теже уочљиве духовне, културолошке и естетске слојеве. Критичка евалуација Несторовићевог рада почиваће на непристрасном и објективном вредновању његовог дела, насупротив догматизму једностране модернистичке критериологије, предуго утицајном у домаћој историографије, због кога су деценијама на маргину потискивани сви опуси који нису били на линији „неупитног” модернизма.

6. Очекивани резултати и научни допринос:

Темељитом и исцрном монографском студијом о Н.Несторовићу, домаћа и међународна историографија ће се значајно обогатити, али и суштински подстаћи на још ефективније вредновање укупних развојних токова новијег српског грађитељства. Његов живот и дело биће слојевито реконструисани и свестрано осветљени. Многе превазиђене историографске оцене, атрибуције, датовања и општа запажања, овим радом ће се ревидирати, чиме ће се створити основа за плоднија тумачења целовитог развоја домаће архитектуре Несторовићевог времена.

7. Закључак:

На основу свега изнетог, можемо закључити да је тема дисертације колегинице Павловић адекватно образложена, као да је кандидаткиња компетентност неупитна. Отуд Вам и предлажемо прихватање пријављене теме.

у Београду 8.2.2013, потписи чланова комисије:

др Александар Кадијевић, ментор, редовни професор Одељења за историју уметности
Филозофског факултета у Београду

др Ненад Макуљевић, ванредни професор Одељења за историју уметности
Филозофског факултета у Београду

др Саша Брајовић, ванредни професор Одељења за историју уметности
Филозофског факултета у Београду

др Иван Стевовић, доцент Одељења за историју уметности
Филозофског факултета у Београду

